

OKTÓBER 2014

1. – 4. 10. 1529 – **marburské rozhovory**; na základe iniciatívy krajinského grófa Filipa Hessenského, ktorého popri náboženskom viedol aj sekulárny politický záujem o vytvorenie širšieho spojeneckého zväzu evanjelikov s zwingliánmi, sa na jeho hrade pri meste Marburg uskutočnili teologické rozhovory medzi Martinom Lutherom, Filipom Melanchtonom a inými evanjelickými teológmi na jednej, a Ulrichom Zwinglim, Johannom Oecolampadiom a ich spoločníkmi na druhej strane. Obe strany rozdeľovala predovšetkým otázka Večere Pánovej, u ktorej evanjelici zdôrazňovali reálnu prítomnosť Kristovho tela a krvi, kým zwingliáni túto chápali len duchovne. Účastníci prijali na záver 15 bodov, tzv. *marburských článkov*, – v štrnástich deklarovali vzájomnú zhodu, v 15., týkajúcom sa Večere Pánovej, si zachovali svoje pôvodné odlišné stanoviská. Napriek porozumeniu počas diskusie sa v skutočnosti nepodarilo dospieť k vieroučnej jednote, ktorá mala byť predobrazom jednoty vojensko-politickej a v nastávajúcich zápasoch s katolicizmom stáli oba reformačné prúdy samostatne. (485. výročie)
1. 10. 1934 – **Theologická vysoká škola ev. a. v. cirkvi v Bratislave začala pôsobiť ako Československá štátna teologická fakulta evanjelická v Bratislave** na základe iniciatívy evanjelických duchovných a poslancov Národného zhromaždenia, ktorá vyústila do prijatia zákona o zriadení ČSŠTFEvB, schváleného poslaneckou snemovňou 22. 2. a senátom 10. 4. 1934 (80. výročie)
2. 10. 1909 – **vo Vyšnom Kubíne sa narodila Margita Figuli**, jedna z najvýraznejších ženských osobností modernej slovenskej literatúry, predstaviteľka naturalistického prúdu v slovenskej medzivojnovnej próze, prekladateľka; medzi jej najznámejšie diela patrí novela *Tri gaštanové kone* a veľkolepý historický román *Babylon* (105. výročie)
3. 10. 1819 – **rakúska vláda dekrétom zriadila teologickú vysokú školu vo Viedni pre evanjelické a kalvínske duchovenstvo celej monarchie**; jej profesorov menoval panovník a financoval štát (195. výročie)
4. 10. 1884 – **v Bratislave zomrel Pavol Lichner**, evanjelický pedagóg, profesor, knihovník a riaditeľ evanjelického lýcea v Bratislave; autor prvej učebnice gréčtiny v maďarskom jazyku (1854), historických štúdií a článkov, vydavateľ rukopisných diel a prameňov k dejinám protestantizmu a Bratislavy, o. i. aj *Micaei J. Buria* (130. výročie)
5. 10. 1799 – **v Budyšíne (Nemecko) zomrel Ján Jakobei**, rodák z Modry, evanjelický kňaz v prostredí lužických Srbov; autor zbierky duchovných piesní a kázní (215. výročie)
6. 10. 1919 – **v Bratislave sa narodil Vladimír Kubovčák**, evanjelický kňaz, farár v Bratislave-Prievoze, administrátor cirkevných zborov na území a v blízkom okolí Bratislavy, člen seniorálneho presbyterstva Bratislavského seniorátu, duchovný predseda seniorálnej podporovne a predseda seniorálnej pastorálnej

konferencie; šéfredaktor *EPST*, básnik, publicista, prekladateľ, autor duchovných piesní zaradených v *Evanjelickom spevníku* (95. výročie)

- 7. 10. 1689** – v **Krupine zomrel Ján Burius ml.**; evanjelický kňaz, farár v Krupine, cirkevný historik a prekladateľ nemeckých duchovných piesní, autor dejín evanjelickej cirkvi v Uhorsku v poslednej štvrtine 17. storočia, zberateľ a zostavovateľ pramenných materiálov k cirkevným dejinám (325. výročie)
- 7. 10. 1869** – v **Kulpíne (Vojvodina, dnes Srbsko) sa narodil Michal Milan Harminc**, významný slovenský architekt a staviteľ, autor projektov mnohých verejných a sakrálnych stavieb na území Slovenska a Maďarska (o. i. budov Slovenského národného múzea v Bratislave a Martine, ev. a. v. kostolov v Pribylíne, Prietrži, Liptovskej Porúbke, Pliešovciach, Bratislave, Veľkom Grobe a Žiline); prvý predseda Organizačnej jednoty staviteľov pre Slovensko; **zomrel v Bratislave 5. 7. 1964** (145. a 50. výročie)
- 7. 10. 1849** – slovenská deputácia, vedená **Ľudovítom Štúrom**, predložila cisárovi a vláde vo Viedni petíciu s národnými požiadavkami (165. výročie)
- 9. 10. 1704** – v **Bratislave sa narodil Johann Andreas Segner**, jeden z najvýznamnejších prírodovedcov 18. storočia, fyzik, matematik, astronóm, lekár, botanik, v vynálezca; profesor univerzít v Göttingene a Halle, člen Pruskej akadémie vied v Berlíne, Kráľovskej spoločnosti v Londýne a Ruskej akadémie vied v Petrohrade (110. výročie)
- 10. 10. 1729** – **Karol III. nariadil uväzniť Daniela Krmana ml.**, dôvodom pre to boli obvinenia proti nemu pre udalosti z 5. 9. 1729, keď zástupcovia nitrianskej stolice mali zatknúť moravského katolíckeho konvertitu Václava Mlynára a prešetriť okolnosti jeho prestúpenia na evanjelickú vieru a Krmanov podiel na celej záležitosti (285. výročie)
- 10. 10. 1849** – v **Pešti (Maďarsko) bol popravený Ján Jeszenák**, statkár, verejný činiteľ, cirkevný inšpektor a škôldozorca Preddunajského dištriktu, exponent maďarizačnej politiky v cirkvi i spoločnosti; aktívny prominentný účastník maďarskej revolúcie v r. 1848 – 1849 (165. výročie)
- 12. 10. 1899** – v **Martine sa narodil Vladimír Rolko**, evanjelický kňaz, farár v Liptovskom Petre, dekan a predseda pastorálnej konferencie Liptovského seniorátu, redaktor *Cirkevných listov*, básnik, politicky činný na strane režimu vojnovjej Slovenskej republiky v r. 1939 – 1945, po II. svetovej vojne odsúdený za kolaboráciu (115. výročie)
- 13. 10. 1929** – v **Liptovskom Mikuláši zomrela Mária Lacková**, funkcionárka dobročinných a zdravotníckych spolkov, organizátorka charitatívnej pomoci a zdravotníckej starostlivosti o opustené deti a chorých na tuberkulózu; predsedníčka slovenskej sekcie ČSČK, ženského spolku Dobrodej v Liptovskom Mikuláši, propagátorka zdravotnej výchovy, publicistka, zberateľka slovenského folklóru (85. výročie)

- 14. 10. 1619** – začalo sa rokovanie krajinského snemu v Bratislave, počas ktorého uhorské stavy uzavreli konfедераčnú zmluvu so stavmi českými, namierenú proti Ferdinandovi Štajerskému, bola vyhlásená náboženská sloboda a diskutovalo sa o voľbe Gabriela Betlena za uhorského kráľa (395. výročie)
- 14. 10. 1664** – v Košiciach zomrel Hilarius Ernest Biner, evanjelický kňaz a pedagóg, konrektor a rektor evanjelických škôl v Bratislave, Prešove a Banskej Bystrici, farár v Spišskej Sobote, Dunahidase a Košiciach; náboženský spisovateľ, autor odbornej teologickej a cirkevnoprávnej literatúry, náboženských dišpút a latinskej a nemeckej príležitostnej poézie (350. výročie)
- 14. 10. 1949** – Národné zhromaždenie schválilo zákon č. 217/1949 Sb. o zriadení Štátneho úradu pre veci cirkevné (na Slovensku Slovenského úradu pre veci cirkevné) a zákon č. 218/1949 Sb. o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností, čím sa vytvoril legislatívny rámec pre komplexné zasahovanie štátu do záležitostí cirkví a kontrolu nad nimi. (65. výročie)
- 15. 10. 1604** – bitka pri Dioşigu (vtedajšom Álmosde, dnes Rumunsko), v ktorej Štefan Bočkaj na hlavu porazil vojsko Barbiana de Belgiojo; začiatok prvého stavovského povstania v Uhorsku proti náboženskému a politickému útlaku (410. výročie)
- 15. 10. 1844** – v Krajnom sa narodil Pavel Štefánik, evanjelický kňaz, farár na Košariskách; národnokultúrny pracovník, cirkevný historik a náboženský spisovateľ, bojovník proti maďarizácii, otec M. R. Štefánika (170. výročie)
- 16. 10. 1529** – na konvente protestantských stavov vo Švábsku boli predložené Lutherom upravené *marburské články* (rozšírené z 15-ich na 17 bodov) – ich podpis bol podmienkou vstupu do protestantského obranného zväzu, ktorého založenie presadzovali Ján Saský a Ján Brandenburský aj po neúspechu rozhovorov v Marburgu. Melancton zdôrazňoval povinnosť kresťana podriaďiť sa Božej vôli aj za cenu utrpenia a domnieval sa, že akýkoľvek odpor sa prieči Božím prikázaniám (485. výročie)
- 16. 10. 1919** – v Bzinciach pod Javorinou-Dolných Bzinciach sa narodil ThDr. PhDr. Rudolf Macúch, evanjelický kňaz a teológ, popredný slovenský semitológ, arabista a irániista, profesor univerzít v Teheráne, Oxforde a Berlíne. Polyglot, autor radu odborných orientalistických, lingvistických, kulturologických a teologických prác, článkov a štúdií, prvý prekladateľ Koránu do slovenského jazyka (95. výročie)
- 16. 10. 1979** – v Martine zomrel Ján Lichner, politik, verejný činiteľ, politický publicista; dôstojník čs. légii v Rusku, predstaviteľ mladej agrárnickej generácie, signatár Žilinskej dohody a minister dopravy autonómnej vlády, riaditeľ Slovenskej všeobecnej banky, organizátor protifašistického odboja, minister čs. exilovej vlády v Londýne, funkcionár Demokratickej strany a minister čs. vlády, poslanec Národného zhromaždenia, v 50. rokoch väznený a perzekvovaný (35. výročie)

- 18. 10. 1599** – v Prahe zomrel **Daniel Adam z Veleslavína**, významný český kníhtlačiar a vydavateľ, tajný stúpenec Jednoty bratskej, jeden z najvýznamnejších kultúrnych činiteľov svojej doby, ktorá po ňom dostala jeho meno; o. i. sa zaslúžil o vydávanie *Kralickej Biblie* (415. výročie)
- 19. 10. 1729** – v Prešove zomrel **Samuel Matthaeides**, evanjelický pedagóg, teológ, náboženský spisovateľ, cirkevný historik; profesor a rektor evanjelického kolégia v Prešove, predstaviteľ evanjelicko-luteránskej ortodoxie, autor náboženských polemík a dišpút s kalvinistami a synkretistami, spolupracovník superintendenta D. Krmana ml. pri príprave novej agendy a vydania *Biblie* z r. 1724; pokračovateľ v diele J. Rezika – spoluautor *Gymnaziológie*, historicko-dokumentačného diela k dejinám evanjelického školstva na Slovensku v 16. – 18. storočí a autor rukopisnej agendy z r. 1720 (285. výročie)
- 19. 10. 1969** – v Starej Pazove (Vojvodina, dnes Srbsko) zomrela **Ľudmila Hurbanová**, osvetová pracovníčka, prozaička, publicistka a dramatička, autorka rozprávok, dramatisácie Kukučínovej *Rysavej jalovice*, príspevkov a správ o kultúrnom a spoločenskom živote dolnozemskej Slovákov; organizátorka, herečka a kronikárka ochotníckeho divadla v Starej Pazove; zakladajúca členka zároveň jeho predsedníčka Muzeálnej slovenskej spoločnosti a Ústredného spolku čs. žien v kráľovstve SHS (45. výročie)
- 20. 10. 1734** – **druhá Resolutio Carolina** Karola III.; k predchádzajúcej úprave náboženských pomerov, podriaďujúcej evanjelikov katolíckej cirkevnej vrchnosti a obmedzujúcej ich náboženský život len na artikulárne miesta (1731), ktorá zostávala v platnosti, pribudlo pozitívne rozhodnutie, ktoré umožnilo evanjelikom a kalvínom konštituovať superintendencie – na území dnešného Slovenska sa nachádzali senioráty patriace do novozriadeného Preddunajského, Banského a Potiského dištriktu (280. výročie)
- 20. 10. 1904** – v Liptovskom Mikuláši-Vrbici sa narodil **Vladimír Kuna**, evanjelický kňaz, farár v Liptovskom Jáne, Liptovskom Mikuláši a Partizánskom; správca evanjelického sirotinca v Liptovskom Mikuláši a záchranca židovských detí, nositeľ izraelského vyznamenania *Spravodlivý medzi národmi* (110. výročie)
- 21. 10. 1794** – v Prešove zomrel **Ján Karlovský**, evanjelický pedagóg, filozof, učiteľ v Bratislave, rektor lýcea v Kežmarku a kolégia v Prešove; autor biblickej chronológie, rukopisných dejín evanjelického kolégia v Prešove, filozofických, cirkevnoprávnych a teologických prác (220. výročie)
- 23. 10. 1899** – v maďarskom Sarvaši zomrel **Adam Áchim**, evanjelický kňaz, farár v dolnozemskej cirkevných zboroch v Alberti a v Sarvaši, senior, náboženský spisovateľ, autor homiletickej literatúry, vydavateľ časopisu *Pútnik sveta*, mecén cirkvi (115. výročie)
- 25. 10. 1669** – v Kremnici sa narodil **Martin Chladný-Chladenius**, evanjelický kňaz, teológ a vysokoškolský pedagóg, náboženský exulant; farár a superintendent v Jessene, docent teológie v Lipsku a profesor teológie vo Wittenbergu; autor desiatok teologických spisov, dizertácií a dišpút v nemeckom a latinskom

jazyku (345. výročie)

- 25. 10. 1804** – v **Horných Zeleniciach sa narodil Imrich Lauček**, evanjelický kňaz, farár v Slavošovciach a Rimavskej Píle; autor duchovných piesní, člen výboru posudzovateľov *Zpěvníka evanjelického*, autor historických *Miscellaneí*, zachovaných v rukopise; jeden zo zakladateľov ochotníckeho divadla v Liptovskom Mikuláši, Matice slovenskej a evanjelického patronátneho gymnázia v Revúcej; zberateľ slovenskej, českej, ruskej, poľskej ústnej ľudovej slovesnosti i dobovej umelej poézie a historických spevov, spolupracovník J. Kollára, K. Kuzmányho, S. Tomášika, M. Hrebendu, C. Zocha, S. Chalupku (210. výročie)
- 25. 10. 1984** – v **Žiline zomrela Oľga Ruppeldtová**, učiteľka, organizátorka sociálneho a zdravotníckeho školstva na Slovensku, činiteľka Živeny a Červeného kríža, priekopníčka zakladania škôl pre ženské povolania a organizátorka vzdelávacích kurzov pre ženy, publicistka (30. výročie)
- 26. 10. 1569** – **bratstvo duchovných XXIV spišských miest schválilo vierovyznanie *Confessio Scepusiana***, vypracované na základe poverenia z kňazskej porady v Hrabušiciach, konanej 14. 12. 1568, farármi Valentínom Meganderom-Grossmannom zo Spišskej Novej Vsi a Cyriakom Obsopoeiom-Kockom, konseniorom zo Spišského Podhradia. Podobne ako *Montana* v prípade stredoslovenských banských miest, aj tento dokument mal obhájiť biblickú pravovernosť - tentokrát spišského evanjelického duchovenstva pred rekatolizačnými snahami veľkvaradínskeho biskupa a spišského prepošta Gregora Bornemissu po Tridentskom koncile (445. výročie)
- 26. 10. 1919** – v **Novom Meste nad Váhom zomrel Karol Rudolf Rizner**, vlastenecký evanjelický učiteľ, pomológ, propagátor ovocinárstva a moderných foriem poľnohospodárstva, organizátor spolkového života (95. výročie)
- 26. 10. 1949** – v **Prahe zomrel Vladimír Ladislav Hurban**, významný čs. diplomat, popredný predstaviteľ prvého a druhého čs. zahraničného odboja; publicista perzekvovaný pre svoje články namierené proti maďarizácii; organizátor a prednášateľ odborných kurzov pre vysokých štábných dôstojníkov ruskej cárskej armády, člen predsedníctva Odbočky Čs. národnej rady v Rusku, organizátor čs. légií v Rusku a ich transportu do vlasti, vojenský poradca T. G. Masaryka a čs. vojenský atašé vo Washingtone r. 1921, styčný dôstojník hlavného štábu čs. armády a ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska; chargé d' affaires v Egypte, čs. vyslanec vo Švédsku, Nórsku, Litve, USA a na Kube; organizátor čs. odboja v USA, kde r. 1939 odmietol vydať nemeckým diplomatom čs. zastupiteľstvo, jeden zo zástupcov čs. diplomacie pri založení OSN (65. výročie)
- 27. 10. 1939** – vo **Viedni zomrel Aladár Hornyánszky**, evanjelický kňaz a vysokoškolský pedagóg, filológ a orientalista; profesor staro- a novozmluvnej vedy a hebrejského jazyka na Teologickej akadémii a Teologickej vysokej škole v Bratislave, autor teologických a lingvistických prác a štúdií, učebnice hebrejského jazyka a v rukopise zachovaného slovensko-gréckeho slovníka k Novej zmluve, prekladateľ (75. výročie)

október 1544 – vyšiel Lutherov spis proti náboženským blúznivcom – chiliastom *Krátke vyznanie o svätej sviatosti proti blúznivcom*, kritika názorov Karlstadta, Zwingliho, Oecolampada a ich žiakov (470. výročie)